

گزارش بیستمین کنفرانس سالانه سیاست‌های پولی و ارزی

ناصر حکیمی*

۱. مقدمه

بیستمین کنفرانس سالانه سیاست‌های پولی و ارزی ۲۸ و ۲۹ اردیبهشت ماه ۱۳۸۹ توسط پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران برگزار خواهد شد. این کنفرانس اوایل هر سال برگزار می‌گردد و مقدمه‌ای برای بررسی چالش‌ها، فرصت‌ها، نقاط قوت و ضعف نظام بانکی و پولی در سال پیش رو می‌باشد. حضور مقامات اقتصادی کشور و صاحب‌نظران برجسته اقتصادی و پولی و بانکی در این کنفرانس فرصت مغتنمی را برای نظام بانکی فراهم می‌کند تا با ارزیابی عملکردهای گذشته و برنامه‌های پیش رو، راهبردهای نیل به اهداف و مواجهه با چالش‌ها را در تعامل فشرده طی دو روز مورد بررسی قرار دهند.

گردهمایی صدها نفر از استادان دانشگاه، محققان، صاحب‌نظران و مقامات اقتصادی در این کنفرانس محلی برای تبادل نظر و همفکری در مورد مهمترین مسائل پیش روی اقتصاد ایران بوده و این امر در کنار تداوم برگزاری دو دهه متوالی، کنفرانس‌های سالانه سیاست‌های پولی و ارزی را واجد جایگاه ویژه‌ای در محافل پولی و اقتصادی کشور نموده است. در آستانه برگزاری بیستمین کنفرانس سالانه و با عنایت به تحولات عمیق اقتصادی پیش رو نظیر طرح هدفمند کردن یارانه‌ها، تلاش شده است تا این نشست پربارتر از گذشته برگزار شود تا بیانگر جایگاه برجسته آن در سطوح کارشناسی و تصمیم‌گیری کشور باشد.

۲. محورهای کنفرانس

با توجه به تحولات گذشته و پیش‌رو، سه محور اصلی برای کنفرانس در نظر گرفته شد:

چالش‌های فعلی اقتصاد کلان کشور

در دو سال گذشته تحولات مهمی از قبیل بحران اعتبارات و رکود اقتصاد جهانی در سطح بین‌المللی اتفاق

افتاد که به تبع آن اقتصاد کشور را نیز متأثر نمود. از سوی دیگر طرح تحول اقتصادی و نیز طرح هدفمند کردن یارانه‌ها به عنوان مهمترین تحولات اقتصادی کشور در دههٔ اخیر برای سال آینده برنامه‌ریزی شده‌اند. به نظر می‌رسد در سال آینده نیز همانند سال گذشته، اقتصاد ایران با چالش‌های جدی روبرو شود که برنامه‌ریزی برای رویارویی با آنها از اهمیت بسزایی برخوردار است. بنابراین یکی از محورهای اصلی کنفرانس به این مبحث اختصاص یافته است. همچنین دیگر محورهای کنفرانس به شرح زیر می‌باشند:

نرخ ارز و رقابت‌پذیری تولیدات ملی

اتخاذ سیاست مناسب ارزی و نحوهٔ ارزش‌گذاری ریال در برابر سایر ارزها از موضوع‌های پرچالش اقتصاد ایران در سال‌های اخیر بوده است و کارشناسان مختلف دیدگاه‌های متفاوتی را در این خصوص ارائه نموده‌اند. این دیدگاه‌ها از تضعیف متناسب با تفاوت تورم داخلی و خارجی ارزش ریال برای افزایش توان صادراتی محصولات داخلی تا تقویت یا تثبیت ارزش ریال جهت ایجاد ثبات اقتصادی و افزایش رفاه داخلی در نوسان بوده‌اند. به همین منظور کنفرانس بیستم محلی برای طرح این دیدگاه‌ها و نیز تضارب آرا برای روشن شدن همه‌جانبه این موضوع خواهد بود.

- حجم نقدینگی مطلوب

با اتخاذ سیاست‌های پولی انقباضی به منظور کاستن از شتاب رشد نقدینگی در دو سال گذشته، مشکلات مربوط به کمبود سرمایه در گردش واحدهای تولیدی و بروز نشانه‌های رکود در فعالیت‌های اقتصادی نمایان شده است. ایجاد نقطهٔ توازن بین میزان نقدینگی اقتصاد و نرخ تورم از چالش‌های مهم اقتصاد ایران است.

- نرخ سود بانکی

سیاست‌های تعیین نرخ سود بانکی در سال‌های گذشته نوسان‌هایی را تجربه کرده که در نهایت به تعیین این نرخ از طرف مقامات حاکمیتی و یکسان‌سازی آن در بانک‌های دولتی و خصوصی، منجر شده است. سنجش کارایی سیاست‌های اتخاذ شده و ارائه راهکار برای سنجش کارایی این سیاست‌ها، یکی از موضوع‌های مهم کنفرانس بیستم به شمار می‌رود.

- رکود و بحران اقتصادی

تبعات بحران اعتبارات در سطح بین‌الملل و رکود اقتصاد جهانی، اقتصاد ایران را از چند جنبه متأثر می‌سازد که مهمترین آنها نوسان‌های بهای نفت و نیز کاهش تقاضا برای محصولات صادراتی کشور بوده است. در کنار این مسائل کاهش بهای محصولات وارداتی خود تهدید و فرصت توأمان می‌باشد. در ایران بررسی اثرات رکود و بحران اقتصادی، برای تمامی فعالان پولی و اقتصادی کشور اهمیت فراوانی دارد

چالش‌های نظام بانکی

نظام بانکی در چهار زمینه کلی با مسائل و مشکلاتی روبرو است که حل آنها می‌تواند گره‌گشای بسیاری از دشواری‌های نظام پولی کشور باشد. این چهار زمینه در موضوع‌های کنفرانس به شرح زیر احصا گردیده‌اند:

- مطالبات معوق و سررسید گذشته؛

- ساختار مناسب نظارت بر بانک‌ها؛

- نظام نرخ‌های سود (بانکی)؛

- الزامات هدفمند کردن یارانه‌ها برای نظام بانکی.

نهادسازی و نوسازی نظام بانکی

با توجه به تحولات عمیق ساختاری در سطح بین‌الملل و نیز جراحی‌ها پیش‌بینی شده در اقتصاد کشور که طرح هدفمند کردن یارانه‌ها در صدر آن قرار دارد، عملکرد بهینه نظام بانکی برای مقابله با بحران‌ها و نیز آمادگی برای برآورده ساختن الزامات تحول اقتصادی در سال آینده از اهمیت بسزایی برخوردار است. بر این اساس موضوع‌های زیر در این محور برای کنفرانس بیستم معین شده‌اند:

- اعتبارات اعطایی برای خرید سهام در بورس؛
- ساختار مطلوب و کارآیی سیستم بانکی؛
- نوسازی و معماری مجدد نظام بانکی؛
- ابزارهای نوین پولی و بانکی؛
- سیاست‌های پولی در انطباق با شریعت اسلامی.

۳. سازمان و نحوه برگزاری کنفرانس

فراخوان مقاله برای کنفرانس در دی ماه سال جاری از طریق تارگه پژوهشکده پولی و بانکی و نیز بروشور و پوستر به اطلاع استادان، محققان و صاحب‌نظران اقتصادی کشور رسانده شد. بر اساس فراخوان مقاله، به علاقمندان تا ۱۰ بهمن‌ماه ۱۳۸۸ برای ارسال عنوان و چکیده مقاله و تا ۱۵ اسفندماه ۱۳۸۸ برای ارسال اصل مقاله فرصت داده شد. همچنین به منظور حصول آمادگی و داوری مقالات ارسالی، اولین نشست کمیته علمی کنفرانس در تاریخ ۱۳۸۸/۱۱/۱۴ تشکیل شد. در جلسه کمیته علمی با توجه به محورهای اصلی و عناوین کنفرانس، هیئت‌های داوری مقالات معین شد و بر این اساس مقرر شد کمیته اجرایی کنفرانس بلافاصله پس از دریافت مقالات بر اساس تقسیم‌بندی موضوعی، آنها را برای هیئت‌های داوری ارسال کند. این روش به دبیرخانه کنفرانس امکان می‌دهد تا زمان‌های تأخیر وصول و رسیدگی به مقاله‌ها را به حداقل برساند و برای تمهیدات و مقدمات برگزاری کنفرانس آمادگی و زمان بیشتری در اختیار داشته باشد. هیئت‌های داوری بر مبنای محورهای و موضوع‌های کنفرانس تشکیل شده و هر هیئت متشکل از یک سر داور است که بررسی کلی مقاله و ارجاع به داوران آن را بر عهده دارد. ترکیب هیئت‌های داوری مقالات بیستمین کنفرانس به شرح زیر است:

- موضوع‌های مربوط به نرخ ارز و سیاست‌های ارزی؛
- شاخص‌های اقتصاد کلان؛
- موضوع‌های پایه‌ای اقتصاد کلان؛
- چالش‌های نظام بانکی کشور؛
- سنجش کارآیی نظام بانکی؛
- نهادسازی و نوسازی نظام بانکی.

۴. تحلیل مقالات دریافتی

۱۴۰ چکیده و ۶۸ مقاله تا تاریخ ۱۳۸۸/۱۲/۲۲ دریافت شده است که تمامی مقالات دریافتی به هیئت‌های داوری ارجاع گردیده‌اند. تحلیل وضعیت مقالات به شرح زیر است:

تقسیم‌بندی موضوعی مقالات دریافتی

با توجه به محورهای اصلی و موضوع‌های کنفرانس تقسیم‌بندی موضوعی مقالات دریافتی تا تاریخ ۱۳۸۸/۱۲/۲۲ به شرح زیر بوده است:

محورها و موضوع‌های کنفرانس	تعداد چکیده‌ها	تعداد مقالات	درصد از کل
چالش‌های اقتصاد کلان	۶۹	۳۵	۴۹/۳
نرخ ارز و رقابت‌پذیری تولیدات ملی	۲۳	۱۳	۱۶/۴
حجم نقدینگی مطلوب	۵	۱	۳/۶
نرخ سود بانکی	۳	۲	۲/۱
رکود و بحران اقتصادی	۱۳	۶	۹/۳
سایر موضوع‌های اقتصاد کلان	۲۵	۱۳	۱۷/۹
چالش‌های نظام بانکی	۲۷	۱۳	۱۹/۳
مطالبات معوق و سررسید گذشته	۱۶	۱۰	۱۱/۴
ساختار مناسب نظارت بر بانکها	۷	۳	۵/۰
نظام‌های نرخ سود بانکی	۱	۰	۰/۷
الزامات هدفمند کردن یارانه‌ها برای نظام بانکی	۲	۰	۱/۴
نهادسازی و نوسازی نظام بانکی	۴۴	۲۰	۳۱/۴
اعتبارات اعطایی برای خرید سهام در بورس	۳	۱	۲/۱
ساختار مطلوب و کارآیی سیستم بانکی	۲۴	۱۲	۱۷/۱
نوسازی و معماری مجدد نظام بانکی	۶	۲	۴/۳
ابزارهای نوین پولی و بانکی	۱۱	۵	۷/۹
سیاست‌های پولی در انطباق با شریعت اسلامی	۰	۰	۰

داوری‌های انجام شده

همچنین تا تاریخ ۱۳۸۸/۱۲/۲۲ تعداد ۱۳ مقاله داوری شده‌اند که نتیجه آن به شرح زیر بوده است:

وضعیت	محدوده امتیاز	تعداد
قبول	بالای ۵۰ امتیاز	۱
اولویت دوم	بین ۴۰ تا ۵۰ امتیاز	۳
مردود	زیر ۴۰ امتیاز	۹

پانوشته‌ها:

** معاون اداره نظام‌های پرداخت بانک مرکزی ج.ا.ا. .